

RUSYA FEDESASYONU PAZAR VE ÜLKE ARAŞTIRMASI:

• Ülke Profili

• Nüfus	: 141,8 milyon
Yüzölçümü	: 17 075 400 km ²
Başkent	: Moskova (10,1 milyon)
Kişi Başına Düşen Milli Gelir	: 16.852 Dolar (Satın alma gücü paritesine göre)
Büyüme Oranı	: % 4,3
Döviz Kuru	: 1 \$: 32,00 Ruble (ortalama)
Başlıca Şehirler	: St. Petersburg (4,7 milyon), Novosibirsk (1,4 milyon), Nizhny Novgorod (1,3 milyon), Yekaterinburg (1,3 milyon)
Telefon Kodu	: + 7

Genel Bilgiler

Coğrafi Konum

17 milyon kilometrekareyi aşan alanı ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya, 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde Kuzey Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine uzanan ülke, 14 ülkeyle sınır komşusudur. Bu ülkeler ve sınır uzunlukları şöyledir: Azerbaycan 284 km, Beyaz Rusya 959 km, Çin (güneydoğu) 3 605 km, Çin (güney) 40 km, Estonya 290 km, Finlandiya 1 313 km, Gürcistan 723 km, Kazakistan 6 846 km, Kuzey Kore 17,5 km, Letonya 292 km, Litvanya (Kaliningrad Oblast) 227 km, Moğolistan 3 441 km, Norveç 196 km, Polonya (Kaliningrad Oblast) 432 km, Ukrayna 1 576 km. Ülkedeki Ural dağlarının batısında bulunan alan Avrupa kıtası içinde sayılmaktadır.

Ülke geneli itibarı ile ılıman iklim kuşağında yer alan Rusya, Karadeniz kıyılarında görülen subtropikal iklimden, yıllık sıcaklık farkının 80°C'ye vardığı Güney Sibirya'daki sert karasal iklime ve kuzeydeki kutup iklimine kadar değişen bir iklim mozaiğine sahiptir. Ülkenin kuzeyi Arktik kuşağında bulunurken, güneyde Karadeniz kıyılarında subtropikal iklim özellikleri görülmektedir. Doğu Sibirya karasal iklimin etkisi altındayken, Rusya'nın uzak doğusu muson yağmurları nedeniyle yıllık 1 000 mm yağış almaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

İki parlamentolu bir başkanlık sistemi ile yönetilen Rusya Federasyonu çeşitli federal yapılardan oluşmaktadır. Bu federal yapılar hukuki açıdan eşit birimler sayılmakta olup, aşağıdaki gibi sıralanabilir: 21 Cumhuriyet (ya da Federe Cumhuriyet), 46 Oblast (Rusya'nın bölgeleri; il), 9 Kray (büyük il), 2 Federal kent yönetimi (Moskova ve St. Petersburg), 1 Özerk Oblast (özerk il/Yahudi Özerk Oblastı), 4 Özerk Okrug (küçük özerk il). Bütün bu federal birimler 7 büyük Federal Okrug (çevre) birimi içine alınıp, bu yerlere bağlanmışlardır. Rusya Federasyonu'na bağlı 21 cumhuriyetin her birinin kendi ayrı anayasası ve devlet başkanı (President) vardır. Bu anayasaların Rusya Federasyonu Anayasası'na uyumlu olması ve onunla çelişmemesi gerekmektedir.

Ülkeyi devlet başkanı yönetir. Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahiptir. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclis'in alt kanadı) ve Federasyon Kurulu'ndan (Federal Meclis'in üst kanadı) oluşan Federal Meclis'e aittir.

2011 yılı Aralık ayında en son parlamento seçimleri gerçekleştirilmiştir. Son devlet başkanlığı seçimi ise 4 Mart 2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Seçim sonuçlarına göre Vladimir PUTIN Devlet Başkanı olmuştur. Devlet başkanlığı süresi dört yıldan altı yıla çıkarılmıştır. Bir sonraki devlet başkanlığı seçiminin Mart 2018'de gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Rusya, zengin doğal gaz ve petrol kaynaklarının yanı sıra, kömür, alüminyum, bakır, demir, elmas, altın, gümüş maden kaynakları ve ormancılık ürünleri ile dünya ham madde ihracatında önde gelen ülkelerden biridir. Ülkenin sahip olduğu doğal kaynakların üretimi Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana artış göstermiştir. Ayrıca dışa bağımlılığın azaltılmasına yönelik alanlarda verimlilik artmış olup, çevre kirliliği konusundaki önlemler de artırılmıştır. Ancak Sovyet döneminin hızlı sanayileşme sürecinden miras kalan çevre sorunları görüldüğünden daha fazla sorun teşkil etmektedir. Başlıca sanayi bölgelerindeki hava ve su kirliliği, tarımsal alanların azalması ve toprak verimliliğindeki düşüş, ormanların özellikle Sovyet dönemi süresince yok edilmesi başlıca çevre sorunlarıdır. Ülkedeki enerji santralleri yeterince denetlenmediği için yüksek miktarda toksik atık üretmekte ve hava kirliliğine neden olmaktadır.

Ülkenin petrol ve doğal gaz sanayisi de çevre standartlarının yeterince uygulanmaması nedeni ile önemli miktarda kirliliğe neden olmaktadır. Çeçenistan'da yasadışı petrol üretimi ve rafine edilmesi sonucunda büyük miktarlarda petrol toprağa sızarak çevre örgütlerinin tepkisine neden olmuştur. Çevre örgütlerinin zaten kirlenmiş durumda olan Hazar Denizi'ne petrol dökülmesi endişeleri bulunmaktadır.

Rusya'nın uluslararası çevre standartlarını kabul etme yolunda hareket etmesine rağmen Sibiry'a bölgesinde hidrokarbon üretimine başlanması halinde başta dünyanın en büyük ve en derin taze su deposu olan Baykal Gölü olmak üzere bölgede çevrenin zarar göreceğine ilişkin endişeler bulunmaktadır.

Sivil ve askeri nükleer atıklar da çevre sorunlarına neden olmaktadır. Ülkenin birkaç bölgesinde radyoaktif kirlilik tespit edilmiştir.

Genel Ekonomik Durum

Ekonomik Yapı

Rusya Federasyonu, büyük bir ekonomik gücün temeli olan doğal kaynaklara ve insan gücüne sahip dünyadaki belli başlı ülkelerden biri konumundadır. Rusya'nın sahip olduğu zengin doğal kaynak rezervleri ülke için büyük bir şans olmakla beraber ülke ekonomisi açısından bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Son on yıllık süreçte yüksek düzeyde seyreden petrol fiyatları ve elverişli ticaret hadlerinin ülkenin son yıllarda sağladığı güçlü büyümenin itici gücü olduğu düşünülmektedir. Ancak yapılan bilimsel çalışmalar uzun vadeli büyüme ve ekonomideki doğal kaynaklara bağımlılık arasında negatif bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun nedeni "Dutch Disease-Hollanda Sendromu" olarak adlandırılan durumdur. Aşırı değerlenmiş döviz kuru doğal kaynak dışı sektörlerde büyümeyi olumsuz etkilemektedir.

Ülkenin geniş yüzölçümü emek, doğal kaynaklar ve iş merkezleri arasında büyük mesafelere neden olduğu için ekonomik olarak bir dezavantaj oluşturmaktadır. Ülkedeki nehirlerin çoğunluğu doğu-batı yönünde değil, kuzey-güney yönünde akmaktadır. Bu nedenle denize ulaşım çok zordur. Bu nedenlerle ülkedeki taşımacılık maliyetleri uluslararası ortalama maliyetlerin yaklaşık 3 katı kadar yüksektir.

Sovyet döneminde uygulanan merkezi planlama nedeniyle tüketim malları ve hizmet sektörlerinin göz ardı edilmesi söz konusu sektörlerin 1990'lı yıllar boyunca önemli büyüme göstermesine neden olmuştur. Resmi verilere göre hizmet sektörünün GSYİH'daki payı 1990'larda %36'nın altında iken, 1995'ten bu yana %55 ve % 60 arasında olmuştur. Bununla birlikte hizmet ve sanayi sektörü verileri transfer fiyatlandırması uygulamaları nedeni ile gerçekleri tam olarak yansıtmamaktadır. Transfer fiyatlandırması ülkedeki petrol şirketlerinin düşük vergi uygulaması olan bölgelerde tamamı kendilerine ait olmak üzere kurdukları şubelerine ucuz fiyatlardan satış yaptıkları yaygın bir uygulamadır. Hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir ticari kuruluş olarak kaydettirilen bu şubeler, petrol ya da gazı pazar fiyatlarından satmakta ve büyük kar elde etmektedir.

Merkezi planlama ve sahip olduğu zengin kaynaklar nedeni ile Rusya'da sanayi sektörü ağır sanayi yönünde gelişmiştir. Yakıt, enerji ve metalürji üretimi toplam sınıai üretimin %35'ten fazlasını oluşturmaktadır. Elektrik ve gıda üretiminin sınıai üretimdeki

payının yaklaşık %25 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ileri teknoloji ve tüketim malları üretiminin Rus ekonomisinde çok küçük bir payı olduğu ortaya çıkmaktadır. Tekstil sektörünü de kapsayan hafif sanayinin de sınai üretimdeki payı çok cüzi düzeydedir.

Ekonomi büyük ölçekli sınai işletmelerin hakimiyetindedir. KOBİ'lerin GSYİH'dan aldıkları pay, yalnızca %10-15 civarındadır. Bu oran, genellikle gelişmiş pazar ekonomilerinde ve geçiş ekonomilerinde %50 civarında veya daha da üzerindedir. Küçük ölçekli işletmelerin ekonomide yeterince rol alamamasının en önemli nedenlerinden biri yoğun vergi uygulamaları ve karmaşık hukuki düzenlemelerdir.

Büyük işletmeler, yüksek düzeyde seyreden uluslararası petrol ve metal fiyatları ve bununla birlikte Ruble'deki devalüasyon nedeniyle ortaya çıkan girdi maliyetlerindeki düşüş sayesinde elde ettikleri yüksek karlardan istifade ederek otomotiv gibi sektörlerde gerçek değerinin çok altında fiyatlardan varlıklar edinmiştir.

Sanayi Moskova, St. Petersburg, Yekaterinburg ve Nizhny Novgorod kentlerinde yoğunlaşmıştır. Bu büyük kentler geçiş sürecini diğer kentlere göre daha iyi yönetmiş, üretimde çeşitlilik sağlamıştır. Tomsk ve Novosibirsk gibi daha küçük kentler Sovyet rejimi tarafından yaratılan sanayi merkezleridir. Sibiry ve ülkenin en doğusundaki bölgeler hala sanayileşmemiş durumdadır. Bu bölgeler ham madde ve enerji üssü konumundadır. Sovyet planlamacıların ölçek ekonomisinin faydalarından yararlanmak üzere yürüttükleri politikalar neticesinde bir büyük işletme ya da bir grup işletme belirli bir kentin ya da bölgenin tüm yerel ekonomisinin temelini oluşturmuştur. Bu durum, işsizlik yardım programlarının da bulunmaması ile birlikte iflas eden işletmelerin kapatılmasını güç bir siyasi karar haline getirmiştir.

Ekonomide Geleceğe Yönelik Beklentiler

Ekonomik Büyüme

R.F. Federal İstatistik Kurumu verilerine göre GSYİH 2011 yılında % 4,3 büyümüştür. 2011 yılında kaydedilen güçlü büyüme büyük ölçüde özel tüketim harcamalarındaki artıştan kaynaklanmıştır. 2010 yılında % 5,1 artan hanehalkı tüketim harcamaları 2011 yılında % 6,8 büyümüştür. 2011 yılında sabit yatırımlardaki artış ise % 8 olmuştur. 2011 yılındaki güçlü

büyümenin ardında tarımsal üretim artışı da yatmaktadır. 2010 yılında tarım sektöründe yangın ve sıcaklıklara bağlı olarak yaşanan üretim düşüşü 2011 yılında sektörün güçlü artış kaydetmesine neden olmuştur.

2012 yılında küresel ekonomik büyümedeki yavaşlama paralelinde Rusya'nın GSYİH büyüme hızında da bir yavaşlama öngörülmektedir. GSYİH'nin 2012 yılında % 3,5 oranında büyümesi beklenmektedir.

2012-2016 yılları arasında yıllık ortalama % 4 büyüme hızı kaydedileceği öngörülmektedir. Bu oran 2000-2008 yılları arasında kaydedilen ortalama büyüme hızının oldukça gerisindedir. Diğer ülkelerde olduğu gibi Rusya'da da küresel ekonomideki çalkantılar yatırımları ve tüketici beklentilerini olumsuz yönde etkilemiştir.

Enflasyon

Ruble'nin değer kaybetmesine rağmen enflasyon, 2011 yılının sonuna doğru gıda fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak düşmüştür. 2011 yılında ortalama enflasyon % 6,1'dir. Bu oran, son 20 yıldır görülen en düşük enflasyon oranı olmuştur. Enflasyondaki gerilemede hükümetin seçim öncesinde enerji fiyatlarını geçici olarak dondurmasının da katkısı olmuştur. Elektrik, su, gaz fiyatlarındaki artışlar da 2012 Temmuz ayına kadar ertelenmiştir. Dolayısı ile 2012 yılı ortalarına kadar enflasyonun düşük seviyelerde seyretmesi beklenmektedir.

2012-2016 döneminde artan talep ve fiyat kontrollerindeki düzenlemeler nedeni ile enflasyonla mücadele sürecinin yavaş ilerlemesi beklenmektedir.

Döviz Kuru

Merkez Bankası'nın Ruble'nin döviz kuru değerini düşürmeye yönelik istikrarlı politikaları 2009 yılı başında başarıya ulaşmıştır. Böylelikle Ruble'nin ani bir şekilde devalüasyonunun önüne geçilmiştir. Bu başarıda 2008 yılı sonu ve 2009 yılı başı arasındaki

dönemde gerçekleşen hatırı sayılır devalüasyon, 2009 yılı başında sıkı para politikaları uygulanmaya başlanması ve petrol fiyatlarındaki artış etkili olmuştur. Merkez Bankası 2011 yılından itibaren enflasyon hedeflemesi rejimini uygulama taahhüdünde bulunmuştur.

Ruble üzerindeki güçlü değerlenme baskısı artan petrol fiyatları sonucunda 2011 yılının ilk yarısında yeniden başlamıştır. Ancak Rusya Federasyonu da son aylarda diğer gelişen ekonomilerde olduğu gibi küresel ekonomik görünüm nedeni ile para biriminde değer kaybı ile karşı karşıya kalmıştır. 2011 yılı sonunda Ruble'nin Avro/Dolar döviz kuru sepetine karşı değeri yıl başına kıyasla yaklaşık % 4 oranında gerilemiştir. 2011 yılı Temmuz ayında değeri en üst seviyeye ulaşan Ruble Ekim ayı başında en düşük değerine (Temmuz ayına göre % 14) gerilemiştir. Buna karşılık Merkez Bankası piyasaya 2009 yılından bu yana gerçekleştirdiği en büyük müdahalede bulunmuştur.

Dış Ticaret ve Cari İşlemler Dengesi

2012-2016 yıllarında yüksek düzeyde seyretmesi beklenen petrol fiyatları cari işlemlerin fazla vermeye devam etmesine neden olacaktır.

Petrol ve gaz sektöründeki yavaş büyüme ve petrol dışı sektörlerde rekabet edebilirliğin yeterli olmaması nedeni ile 2012-2016 döneminde ihracat artışının yıllık ortalama % 5-6 seviyelerinde seyredeceği tahmin edilmektedir.

Dış Ticaret

Genel Durum

2000 yılından itibaren Ruble'nin yeniden değerlenmeye başlaması ve petrol ihracat gelirlerindeki artış sayesinde yeniden artmaya başlayan iç talebe bağlı olarak küresel kriz öncesinde ithalatta artış eğilimi gözlenmiştir. İthalat hacmi 2008 yılında %31 artış göstermiştir. Küresel mali kriz nedeni ile iç talepte düşüş olmuştur; bu nedenle ülkenin ithalat hacminde 2009 yılında ciddi ölçüde daralma olmuştur. 2010 yılında krizden çıkış

sürecinin başlaması ile birlikte Rusya'nın ihracatında % 31, ithalatında ise % 37 artış olmuştur. 2011 yılında ise ihracat % 30, ithalat % 15 artmıştır.

İhracatında Başlıca Ürünler

Rusya'nın ihracatından en fazla pay alan ürünler başta petrol ve gaz olmak üzere ham maddelerdir. Ülkenin ithalatında en önemli paya sahip olan ürün grupları ise makine ve ekipman, tüketim malları, ilaçlar, et, şeker ve yarı işlenmiş metal ürünlerdir. Ülke ithalatının yaklaşık %40'ını makine ve ekipman sektörü, yaklaşık %20'sini tarım ve gıda sanayi ürünleri oluşturmaktadır. İthalatta önemli yer tutan diğer ürün grupları ise kimyasallar ve eczacılık ürünleridir.

TÜRKİYE İLE TİCARET

Rusya Federasyonu Ekonomi Bakanı Sayın Zafer ÇAĞLAYAN'ın uygun görüşü ve Müsteşarlık Makamı'nın 13/04/2012 tarih ve 2012/365 sayılı Onayı ile 2012-2013 döneminde Hedef Ülkelerden birisi olarak belirlenmiştir.

1998 yılında Rusya'da yaşanan ekonomik kriz sonrasında Türkiye-Rusya dış ticaret hacmi önemli ölçüde daralmış, iki ülke arasındaki ticaret 2000 yılından itibaren yeniden ivme kazanmıştır. Diğer yandan Türkiye-Rusya dış ticaretindeki açık ise 1997 yılından itibaren artarak devam etmiştir. Ticaret açığının en önemli nedeni ülkemizin 2000'li yıllarda enerji ihtiyacının önemli bir bölümünü Rusya Federasyonu'ndan sağlama konusunda bir tercih yapmasına rağmen, 18.9.1984 tarihinde S.S.C.B ile imzalanan Doğal Gaz Anlaşması çerçevesinde, doğal gaz karşılığında mal ihracı uygulamasının devam ettirilememesidir. Ülkeye ihracatımızın artırılması için potansiyel Türk ihraç ürünlerinin ülkede yoğun tanıtımı ve tutundurma faaliyetleri önem arz etmektedir.

Ülkemizin Rusya Federasyonu ile dış ticaret hacmi küresel mali kriz nedeni ile 2009 yılında % 39 oranında gerilemiştir. 2009 yılında hem ihracatta hem de ithalatta gerileme gözlenmiştir. Ülkeye ihracatımız % 51, ülkeden ithalatımız ise % 37 oranında düşmüştür. 2010 yılında ülkenin küresel krizin olumsuz etkilerinden çıkmaya başlaması ile birlikte Rusya'ya ihracatımız artmaya başlamıştır. 2010 yılında ülkeye ihracatımızda % 45 artış söz konusudur. Aynı dönemde ithalatımızda ise % 11 oranında artış gözlenmiştir.

2011 yılında ülkeye ihracatımız 2010 yılına göre % 29,5 oranında, ülkeden ithalatımız ise % 11 oranında artmıştır. Türkiye-Rusya dış ticaret açığı bir önceki yıla göre yaklaşık % 5,8 oranında artmıştır. Ülke ile ticaret hacmi ise yaklaşık % 14 oranında büyümüştür. 2012 yılının

ilk dokuz aylık dönemi itibarı ile bir önceki yıla kıyasla ihracatımız % 13, ithalatımız ise yaklaşık % 17 oranında artmıştır.

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

Doğal Gaz Anlaşması

18.9.1984 tarihinde imzalanan Doğal Gaz Anlaşması ile Sovyet tarafı 1987 yılından başlayarak 25 yıl süreyle Türkiye Cumhuriyeti'ne doğal gaz sevk etmeyi garanti ederken, Türk tarafı da bu süre zarfında doğal gaz ithal etmeyi taahhüt etmiştir. Anlaşma ile, doğal gaz bedellerinin Türkiye tarafından serbest döviz şeklinde ödenmesi, Rus tarafının ise bu ödemeleri genelde Türk malları alımında kullanması amaçlanmıştır. Anlaşmanın imzalandığı dönemde, doğal gaz karşılığında mal ihracı uygulaması ile geleneksel Türk ihraç ürünleri ihracatından ziyade, Türk sanayi ürünlerinin ihracatının arttırılması için yeni bir imkan yaratılması hedeflenmiştir.

Doğal gaz anlaşmasının ülkemiz açısından diğer önemli bir yönü, doğal gaz bedellerinin bir kısmının, Türk müteahhitlik firmalarının Rusya'da gerçekleştirmiş oldukları projelerin finansmanında kullanılmasıdır. 1986 yılında imzalanan 9. Dönem KEK Protokolünde bu konuda hükümlere yer verilmiştir.

İlk doğal gaz alımına başlanıldığı yıl olan 1987 ile 1994 yılları arasında 1,9 milyar Dolar tutarında doğal gaz ithalatı gerçekleştirilmiş olup, bu tarihler arasında belirlenen mal listeleri kapsamında kayda alınan ihracat miktarı 271 milyon Dolar, gerçekleştirilen müteahhitlik hizmetleri toplamı ise 609 milyon Dolar olmuştur.

Ancak, söz konusu Doğal Gaz Hesabı Uygulaması, 1994 yılından itibaren devam ettirilememektedir.

Diğer taraftan, ülkemizdeki doğal gaz kullanımının giderek yaygınlaşması ve 1990'lı yıllardaki ihtiyaçlar nedeniyle, ithal edilen doğal gaz miktarının artırılması yönünde ülkemizce çalışmalara başlanmıştır. 1994 yılında imzalanan protokol ile mevcut 6 milyar metreküp doğal gaz alımının, 1995 yılından itibaren tedricen artırılması ve 1998 yılında 10.5 milyar

metreküpe çıkarılması öngörülmüş, 1996 yılında imzalanan bir protokolle de Batı hattından sağlanacak ilave gaz miktarı 8 milyar metreküpe çıkarılmıştır.

Ayrıca, mevcut Batı hattına ilave olarak Rusya Federasyonu'ndan ithal edilecek doğal gazın Karadeniz'in altından geçerek Türkiye'ye getirilmesine ilişkin anlaşma 1997 yılında imzalanmıştır. "Mavi Akım" olarak adlandırılan bu anlaşma ile ülkemize Karadeniz'in altından 16 milyar metreküp doğal gaz sevk edilmesi kararlaştırılmıştır.

Türkiye 2000'li yıllarda enerji ihtiyacının önemli bir bölümünü Rusya Federasyonu'ndan sağlama konusunda bir tercih yapmıştır. Bu tercih, Rusya Federasyonu ile ekonomik ve ticari ilişkilerimizdeki temel noktalardan birini teşkil etmektedir. Ülkemiz Rusya Federasyonu'ndan 2008 yılında 23,8 milyar metreküp, 2009 yılında 19,9 milyar metreküp doğal gaz satın almıştır.

Türkiye ile Rusya Federasyonu arasında yapılan diğer anlaşmalar aşağıda belirtilmektedir:

Türkiye ile Rusya Federasyonu arasındaki ticari ilişkiler 8.10.1937 tarihli "Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması" ve 25.2.1991 tarihli "Ticari ve Ekonomik İşbirliğine Dair Anlaşma" çerçevesinde yürütülmektedir.

Türkiye ile Rusya Federasyonu arasında "Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma" 15.12.1997 tarihinde Ankara'da imzalanmış ve onay süreci 17 Mayıs 2000 tarihinde tamamlanmıştır.

İki ülke arasında "Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması" 15.12.1997 tarihinde imzalanmış ve 1 Ocak 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

İki ülke arasında Ticari, Ekonomik, Sınai ve Bilimsel-Teknik İşbirliğinin Geliştirilmesi Hakkında Uzun Vadeli Program, 15.12.1997 tarihinde imzalanmıştır.

Türkiye-Rusya Federasyonu Hükümetler arası KEK IX. Dönem Toplantısı Protokolü 06.08.2009 tarihinde Ankara'da yapılmıştır.

Ruble ile Ticaret

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı kararın değiştirilmesini sağlayan Kanun Hükmündeki Kararname'nin 14 Nisan 2009 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmesi ile birlikte Türkiye-Rusya arasındaki ticarete Ruble kullanımını başlamıştır. Konu ile ilgili olarak Rusya'daki Türk bankalarından bilgi alınması mümkündür.

Rusya Federasyonu-Türkiye Basitleştirilmiş Gümrük Hattı Uygulaması

Rusya Federal Gümrük Servisi Temmuz 2008'de yayınladığı bir iç genelge ile Türkiye'den Rusya Federasyonu'na yapılan tüm sevkiyatlara ilişkin yoğun kontroller başlatmış, 13.08.2008 tarihinde yayımladığı bir iç genelge ile de Türkiye'den sevk olunan ve/veya Türk menşeli tüm ürünlere %100 gümrük kontrolü uygulayarak Türk araçları ve ürünlerini Rus gümrüklerinde uzun süreli beklemelelere maruz bırakmıştır.

Genelge, yalnızca Türkiye'ye yönelik olmayıp Yunanistan, İtalya, Moğolistan, Çin ve BAE gibi ülkeleri de kapsamaktadır.

Söz konusu genelgeden kaynaklanan Rus gümrüklerinde uzun süreli bekleme sorununun aşılması amacıyla 18.09.2008 tarihinde "Türkiye Cumhuriyeti Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Rusya Federasyonu Federal Gümrük Servisi Arasında Gümrük İşlemlerinin Basitleştirilmesine İlişkin Protokol" imzalanmıştır. Bu Protokol ile iki ülke arasında Basitleştirilmiş Gümrük Hattı (BGH) adında bir sistem oluşturulması öngörülmüştür.

6 Ağustos 2009 tarihinde Rusya Federasyonu Başbakanı Sayın Vladimir PUTİN'in Türkiye'yi ziyareti esnasında ise, iki ülke gümrük idaresi başkanları tarafından imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Rusya Federasyonu Federal Gümrük Servisi Arasında Gümrük İşlemlerine İlişkin Mutabakat Zaptı ile kriz aşılmıştır.

Söz konusu Mutabakat Zaptında, Rusya Federasyonu Gümrük Servisinin, Türkiye menşeli ve Türkiye'den ithal edilen eşyaya yönelik tam tespit uygulamasını içeren 13 Ağustos 2008 tarihli Genelgeyi ve diğer idari tedbirleri, 17 Ağustos 2009 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldıracığı hükme bağlanmıştır. Anılan Genelgenin iptal edildiği, Rusya Federasyonu'nun 18 Ağustos 2009 tarihli yazısı ile bildirilmiştir.

Bu sayede, yaklaşık bir yıl süren ve Türk araçları ve ürünlerini Rus gümrüklerinde uzun süreli beklemelere maruz bırakan Türkiye'den sevk olunan ve/veya Türk menşeli ürünlerin tabi tutulduğu tam tespit uygulaması 17 Ağustos 2009 tarihi itibarı ile sona ermiştir.

Diğer taraftan, 6 Ağustos 2009 tarihli Mutabakat Zaptında, 17 Ağustos 2009 tarihi itibarıyla, gümrük işlemlerinin olağan rejim çerçevesinde gerçekleştirileceği yer almaktadır. Bu husus, Türk mallarına karşı, üçüncü ülkelerden farklı, negatif ayrımcılık içeren bir uygulamayla karşılaşılmayacağını ifade etmektedir.

Türkiye ile Rusya arasında oluşturulan, iki ülke arasındaki ticarete sevk edilen mallara ilişkin bilgilerin iki ülkenin gümrük idareleri arasında elektronik yolla önceden değişimine dayanan bir sistemdir. Sistemden yararlanmak tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup, sistem çerçevesinde, sevk edilen mallara ilişkin bilgileri gümrük idaresine önceden sunan firmalara dış ticaret işlemlerinde çeşitli kolaylıklar sağlanmaktadır.

18 Eylül 2008 tarihli BGH Protokolünde uygulamanın tüm taşımacılık türlerine uygulanacak bir sistem olması kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede, pilot uygulamasının birinci aşaması Atatürk Havalimanı ve Sabiha Gökçen Havalimanı ile Vnokovo Havalimanı arasında başlayan BGH sisteminin yakın bir zamanda kara ve deniz taşımacılığına da yaygınlaştırılması konusunda çalışmalar devam etmektedir.

Türkiye-RUSYA FEDERASYONU Yatırım İlişkileri

Karşılıklı Yatırımlar

Enka, Koç, Zorlu Grubu (Vestel, Taç, Zorlu Enerji), Efes, Şişecam, Kale Grubu, Eczacıbaşı gibi büyük firmaların yanı sıra küçük ve orta ölçekli firmaların da üretim tesisleri kurmak suretiyle pazara olan ilgileri artmaktadır. Türk firmaları tarafından Rusya Federasyonu'nda gerçekleştirilen yatırımların toplam tutarının 2010 yılı sonu itibarı 7 milyar Dolara yaklaştığı tahmin edilmektedir.

Türkiye’de Rus Firmaları Tarafından Gerçekleştirilen Doğrudan Yatırımlar:

Rus özel sektörünün son yıllarda Türkiye’deki özelleştirme ihalelerine olan ilgisi ve yatırım kararları Türkiye’nin Rusya için cazip bir yatırım üssü olduğunu kanıtlamıştır. Turizm, hizmetler, petrol/gaz işleme ve depolama alanında yoğunlaşan Rus yatırım ilgisinin gelecek yıllarda artarak süreceği tahmin edilmektedir. 2010 yılı sonu itibarı ile ülkemizdeki toplam Rus yatırımları 7 milyar Doları aşmıştır.

Müteahhitlik Hizmetleri:

Rusya, Türk müteahhitlik firmalarının 1990’lardan bu yana en fazla proje üstlendiği ülke olup, Türk müteahhitlik hizmetleri açısından en önemli pazardır.

Türk müteahhitlik şirketleri Rusya Federasyonu pazarına 80’li yılların sonundan itibaren giriş yapmıştır. 1989-2011 döneminde firmalarımız 31,5 milyar ABD Doları tutarında 1214 proje üstlenmiştir. (2011 yılında 2,1 milyar Dolar tutarında 74 proje)

Rusya Federasyonu’nda faaliyet gösteren firmalarımız:

Age İnşaat ve Ticaret A.Ş., Alarko Şirketler Topluluğu, Aras İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., Aydıner İnşaat A.Ş., Baytur İnşaat Taahhüt A.Ş., Borova Yapı Endüstrisi A.Ş., Dorçe Prefabrik Yapı ve İnşaat Sanayi Ticaret A.Ş., EMT Erimtan Müşavirlik Taahhüt Tic. A.Ş., Endem İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., ENKA İnşaat ve Sanayi A.Ş., Entes Endüstri Tesisleri İmalat ve Montaj Taah. A.Ş., Epik İnşaat Turizm Mühendislik İç ve Dış Ticaret A.Ş., Eston Yapı A.Ş., GAMA Endüstri Tesisleri İmalat ve Montaj A.Ş., Garanti Koza İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., Güriş Holding A.Ş., Hazinedaroğlu Özkan İnşaat A.Ş., Kayı İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., Kiska Komandit Şirketi, Kontek İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., Koray Yapı Endüstrisi ve Ticaret A.Ş., Mesa Şirketler Topluluğu, Metag İnşaat Ticaret A.Ş., Metiş İnşaat ve Ticaret A.Ş., Nurol İnşaat ve Ticaret A.Ş., Sistem Yapı İnşaat ve Ticaret A.Ş., Soyak İnşaat ve Ticaret A.Ş., SUMMA Turizm Yatırımcılığı A.Ş., Tekfen İnşaat ve Tesisat A.Ş., Teknotes Mühendislik İnşaat Taah. Tic. ve San.Ltd. Şti., Tepe İnşaat Sanayi A.Ş., TML İnşaat Sanayi Ticaret ve Turizm A.Ş., Urban İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., Üçgen İnşaat ve Ticaret A.Ş., Üstay Yapı Taahhüt ve Ticaret A.Ş., Yapı Merkezi İnşaat ve Sanayi A.Ş., Yaşar Özkan Mühendislik ve Müteahhitlik A.Ş., Yenigün İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş., Zafer Taahhüt İnşaat ve Tic. A.Ş.'dir.

Rusya Federasyonu'nda Türk firmaları tarafından tamamlanan ve/veya devam eden projeler:

- Lipetsk Alışveriş Merkezi İnşaatı,
- Donskoy Tabak Sigara Fabrikası İnşaatı,
- Moscow City Terminal Projesi,
- Crocus Villaları İnşaatı,
- Sakhalin Adası Çelik Bina İşleri,
- Leninski 131-135 Konut ve Ofis İnşaatı,
- Korpus 7 Konut İnşaatı,
- Holiday Inn Hotel Proje Çizimi ve İnşaatı,
- Devlet Arşiv Binası ve Valilik Binası İnşaatı,
- Moskova Devlet Üniversitesi Ekonomi Fakültesi İnşaatı,
- Dobrinskaya Konut Kompleksi İnşaatı,
- 400 Mwe Yajva State District Enerji Santralı İnşaatı,

- Moscow City Araba Parkı İnşaatı,
- AUDI Otomobil Merkezi ve Ofis Binası İnşaatı,
- Khimki - IKEA İş Park İnşaatı,
- GM Otomobil Fabrikası İnşaatı,
- Real Alışveriş Merkezi ve Hipermarket İnşaatı,
- Tverskaya Zastava Yeraltı Alışveriş Merkezi İnşaatı,
- Mitino Alışveriş Merkezi İnşaatı,
- MIBC Central Core Alışveriş ve Eğlence Merkezi İnşaatı,
- Metropolis Alışveriş ve İş Merkezi İnşaatı,
- Novosibirsk Perakende Alışveriş Merkezi İnşaatı,
- White Square İş Merkezi İnşaatı,
- Shushary - Toyota Araba Montaj Fabrikası-Mirai Projesi,
- Ramstore 15 Ticaret Merkezi İnşaatı,
- Tsevtstnoy - Çok Amaçlı Kompleks ve Apartman Binası İnşaatı,
- Yukos Araştırma ve Geliştirme Laboratuvarı İnşaatı,
- Kursky Sinema İnşaatı,
- Mars Yiyecek Fabrikası Depo İnşaatı,
- INTEL Ofis Yenilemesi,
- Japon Büyükelçiliği İş Merkezi İnşaatı,
- Maliye Bak. 3 No'lu Binasının Yenilenmesi,
- Kaluga Demir Çelik Tesisi İnşaatı,
- Roza Hutor Dağ Kayakçılık Tatil Yeri 1. Kademe İnşaatı,
- BEKO Beyaz Eşya Fabrikası İnşaatı,
- Kazan Trafik Emniyet Müdürlüğü Binası İnşaatı,
- Kazan Konut Kompleksi İnşaatı,
- Kazan Emekli Sandığı Binası İnşaatı,

- Samara, Yaroslavl, Kaliningrad - Ibis Hotel İnşaatları,
- Renault Yenileme ve İnşaat Projesi,
- Volkswagen Otomobil Fabrikası İnşaatı,
- Yugorskiy State Üniversitesi Anahtar Teslim Projesi,
- Çok işlevli Tiyatro ve Konser Salonu İnşaatı,
- Buz Hokeyi Kompleksi İnşaatı,
- Radisson Oteli İnşaatı,
- Surgut Doğalgaz Çevrim Santrali İnşaatı,
- İngiltere Büyükelçilik Rezidansı Restorasyon İnşaatı,
- Ruski Standart Votka Üretim Tesisleri İnşaatı'dır.

Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Söz konusu haklar, Rusya Federasyonu'nda 23 Ekim 1992 tarih ve 3520-1 sayılı "Ticari Markalar, Hizmet Markaları ve Malın Üretildiği Yerlerin İsimleri" başlıklı kanun ile güvence altına alınmıştır.

Rusya Federasyonu'nda ticari marka hakkının yasalarla korunması, devlet tescil belgesi gereği işbu kanunun tespit ettiği düzen veya Rusya Federasyonu'nun uluslararası anlaşmalarına göre verilmektedir. Ticari marka tüzel kişinin veya girişimcilik yapan gerçek kişinin adına tescil edilmektedir. Tescil edilmiş ticari marka için ticari marka şahadetnamesi verilmektedir. Söz konusu şahadetname, ticari markanın üstünlüğünü ve şahadetnamenin içinde belirtilen ürünler konusunda sahibinin ticari marka tekel hakkını sağlamaktadır.

Ticari marka sahibi, söz konusu ticari marka kullanma ve üçüncü kişilerin bunu kullanmasını yasaklama tekel hakkına sahiptir. Hiçbir kimse Rusya Federasyonu'nda korunan ticari markayı sahibinin iznini almadan kullanamamaktadır.

Ticari markanın veya söz konusu markayla işaret edilen ürünün veya söz konusu markaya karışacak kadar benzer olan herhangi bir başka markanın benzeri mallar konusunda imal edilmesi, kullanılması, satışa sunulması, satılması vb. veya bu amaçla muhafaza edilmesi, ticari marka sahibinin hakkının ihlali olarak kabul edilmektedir.

Ticari marka tescili 10 yıl geçerli olup, talep üzerine her on yıl için uzatılabilir. Rusya Federasyonu'nda satılacak ithal ürünlerin markasının başkası adına kayıtlı olup olmadığı araştırılmalıdır.

Dağıtım Kanalları

Son birkaç yılda ülkedeki dağıtım kanalları özellikle Moskova, St. Petersburg gibi büyük kentlerde düzenli bir yapıya kavuşmuştur. Dağıtım kanallarındaki bu yapılanma büyük kentlerin çevresine de yayılmaya başlamıştır. Son yıllarda özellikle Moskova'da, tüketim malları piyasasında büyük miktarlarda alım yapabilecek ve daha uzun vadeli taahhütlerde bulunabilecek büyük ölçekli perakende mağazaları açılmıştır. Kent merkezinde yer alan halka üzerinde büyük alışveriş merkezleri açılmış ve Moskova perakende sektörü giderek Avrupa ülkelerine benzer bir yapıya kavuşmaya başlamıştır. Alışveriş merkezleri ve büyük mağazalar St. Petersburg, Moskova ve diğer kentlerde giderek yayılmaktadır.

Giderek artan bu profesyonel dağıtım yapısından yararlanılarak pazara ürün sunmak büyük ölçüde kolaylaşmaktadır. Ancak bu kanalların bölgesel kapsamı sınırlı düzeyde olabilmekte ve bu nedenle bazı bölgelere dağıtımda hala sıkıntı yaşanabilmektedir. Bu bölgelerde firmaların değişken bir dağıtım stratejisi izlemesi, yoğun pazarlama faaliyetleri yürütmeleri uygun olacaktır.

Ülkede çok sayıda batı tarzı mağazanın açılmasına rağmen hala dağıtım ve perakendeciliğin önemli bir kısmı büfeler ve açık pazarlar aracılığı ile yapılmaktadır. Pazarda başarılı olan işletmeler dağıtım kanallarında çeşitli seçeneklerin bir karmasını oluşturarak hareket etmektedir.

Firmalarımız için Moskova ve St. Petersburg haricindeki bölgelerde de önemli pazar fırsatları bulunmakta olup, bu fırsatların değerlendirilmesi için firmalar tarafından pazarın yerinde araştırılmasında yarar görülmektedir.

St. Petersburg, Rusya'nın Avrupa bölgesine (Uralların batısı) yönelik tüketim ve sanayi mallarının ana giriş limanıdır. Vladivostok ise Rusya'nın Uzakdoğusu için ana giriş limanıdır. Çok geniş topraklara yayılan Rusya'da genel olarak taşımacılık altyapısı yeterince gelişmemiş olup, yeni yatırımlara ihtiyaç bulunmaktadır. Ülke içi yük taşımacılığının büyük çoğunluğu demiryolları ile yapılmaktadır. Karayolları ağının genişletilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Tüketici Tercihleri

Rusya'daki tüketici davranışları, dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşayan tüketicinin davranış kalıplarından genel olarak bir farklılık göstermemektedir.

Bireysel davranış dikkate alındığında, gelirine göre tasarruf eğilimi yüksek olmayıp, tüketim eğilimi yüksektir. Rusya için yeni olan, reklamların tüketici üzerindeki etkisinin yüksek olmasıdır. Tanıtım ve reklam tüketici tercihlerini değiştirebilmektedir. Promosyon, satışlar üzerinde etkili olabilmektedir.

Rus tüketicisinin öncelikle dikkate aldığı unsurlar, fiyat ve kalitedir. Tüketim mallarına olan talep ise yüksektir. Gelir dağılımı düşük olan kesimler öncelikle ihtiyaç karşılama yönünde hareket etmektedir. Ancak, zaman içerisinde çok çeşitli ithal tüketim malı ülkeye girdiğinden kalite tercihi ön plana çıkmıştır. Orta ve üst gelir grubunda kalite ve marka önemli bir unsurdur. Gelişmiş ülke ürünlerine yoğun bir ilgi vardır. Menşe ülke mal tercihinde etkili olmaktadır. Ülkemiz menşeli ürünler hakkında, bavul ticaretinin etkisiyle olumsuz bir imaj vardır.

Temel pazarlama yöntemleri bu ülkede yeni yeni yayılmaktadır. Alışverişlerde tüketici tarafından kullanılan ödeme şekli nakit ödemedir. Rusya'nın değişik etnik gruplardan oluşan bir nüfusu barındıran ve çok geniş bir ülke olduğu dikkate alınmalı ve tüketici zevk ve tercihlerinde de bu durum göz ardı edilmemelidir.

Reklam ve Promosyon

Televizyon, radyo, basılı materyaller, billboardlar Rus pazarında reklam ve promosyon faaliyetlerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Ülkede uluslararası standartlarda hizmet veren çok sayıda yabancı ve yerli reklam ajansı bulunmaktadır.

Küresel krizin etkilerinin ülkede Ekim 2008'den itibaren hissedilmeye başlanmasıyla birlikte çok sayıda firma reklam harcamalarını kısmıştır. Bununla birlikte reklam ajansları yaklaşımlarını gözden geçirerek geleneksel reklam faaliyetleri yerine standart dışı, farklı iletişim yöntemlerini kapsayan iletişim karmaşı uygulamasına geçmiştir. Bu karma içinde posta ile reklam, ticari programlar, yerel medya, reklam kampanyaları yer almaktadır.

Kaynak : <http://www.ibp.gov.tr/pg/section-pg-ulke.cfm?id=Rusya%20Federasyonu#url>

Hazırlayan Uzman: Ayşe Oya BENLİ ÖZBAŞ